

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Ekonomika

Projekt Multikulturní výchova na OA
Holešovice

reg. č.

CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000318

Obsah

<u>1.</u> Vazba na ŠVP.....	3
1.1 Současný stav	3
1.2 Inovace.....	3
<u>2.</u> Učební osnovy.....	4
<u>3.</u> Výukové materiály.....	9
3.1 Evropský migrační proces – obecné pomy ve vztahu k ekonomice	9
3.2 Ekonomické důvody a důsledky migrace.....	12
3.3 Vývoj migrace v EU, V4 a ČR.....	19
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	30

1. Vazba na ŠVP

V rámci multikulturní výchovy dojde k rozšíření učiva ve 4. ročníku předmětu Ekonomika o část věnovanou problematice mezinárodní migrace, která dosud byla zmíněna pouze okrajově.

1.1 Současný stav

ŠVP výstup – ekonomické propojení EU a ČR

Učivo - . Mezinárodní ekonomická integrace, pojem, stupně integrace, EU – historie, orgány EU

1.2 Inovace

Téma bude rozšířeno o problematiku migrace, obecné pojmy, důvody a důsledky s přihlédnutím na demografický i ekonomický vývoj a to z pohledu ekonomicky silných členských států EU, V4 a ČR.

2. Učební osnovy

Rozšiřující učivo bude začleněno do 3. tematického celku předmětu Ekonomika ve 4. ročníku, v rozsahu uvedeném níže. Inovace a vazby na ŠVP jsou označeny červenou barvou.

Učivo

ŠVP výstup

1. Řízení podniku – management - Charakteristika - Plánování - Organizování, organizační struktury - Rozhodování – styly a teorie - Vedení a motivace, sociologické a psychologické aspekty - Kontrola	charakterizuje osobu manažera
1. Řízení podniku – management - Charakteristika - Plánování - Organizování, organizační struktury - Rozhodování – styly a teorie - Vedení a motivace, sociologické a psychologické aspekty - Kontrola	odliší strategické a taktické plány
1. Řízení podniku – management - Charakteristika - Plánování - Organizování, organizační struktury - Rozhodování – styly a teorie - Vedení a motivace, sociologické a psychologické aspekty - Kontrola	odliší organizační struktury, uvádí výhody a nevýhody
1. Řízení podniku – management - Charakteristika - Plánování - Organizování, organizační struktury - Rozhodování – styly a teorie - Vedení a motivace, sociologické a psychologické aspekty - Kontrola	objasní rozhodování za jistoty a nejistoty
1. Řízení podniku – management - Charakteristika - Plánování - Organizování, organizační struktury - Rozhodování – styly a teorie - Vedení a motivace, sociologické a psychologické aspekty - Kontrola	umí odhadnout možnost použití nejvhodnějších motivačních nástrojů
1. Řízení podniku – management - Charakteristika - Plánování - Organizování, organizační struktury - Rozhodování – styly a teorie	charakterizuje metodu řízení X a Y

- Vedení a motivace, sociologické a psychologické aspekty - Kontrola	
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	popíše fce a postavení subjektů NH
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	charakterizuje základní ukazatele výkonnosti NH
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	vysvětlí podstatu inflace, druhy a důsledky
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	vysvětlí příčiny a druhy nezaměstnanosti, aktivní politiku státu
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	objasní jednotlivé fáze hospod. cyklu
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální	charakterizuje vývoj ekonomiky podle stat. údajů o ukazatelích tvořících magický čtyřúhelník

- Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	objasní úlohu státu v tržní ekonomice
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	objasní expanzivní a restriktivní politiky státu
2. Hospodářská politika - Instituce působící v podnikání, funkce státu - Funkce státu – hospodářská, sociální - Magický čtyřúhelník – domácí produkt /hospodářský cyklus/, nezaměstnanost, inflace, platební bilance - Veřejné rozpočty - Hospodářská politika státu – směry, cíle, druhy (fiskální, vnitřní měnová, vnější měnová a obchodní)	rozebere jednotlivé nástroje politiky státu
3. Mezinárodní ekonomická integrace - Pojem, stupně integrace - EU - historie - Orgány EU -Evropský migrační proces- obecné pojmy ve vztahu k ekonomice -Ekonomické důvody a důsledky migrace -Vývoj migrace v EU, V4 a ČR	vysvětlí základní důvody integračních procesů v Evropě
3. Mezinárodní ekonomická integrace - Pojem, stupně integrace - EU - historie - Orgány EU -Evropský migrační proces- obecné pojmy ve vztahu k ekonomice -Ekonomické důvody a důsledky migrace -Vývoj migrace v EU, V4 a ČR	vysvětlí postup integrace a vyjmenuje základní smluvní dokumenty
3. Mezinárodní ekonomická integrace - Pojem, stupně integrace	popíše stupně integrace

- EU - historie - Orgány EU -Evropský migrační proces- obecné pojmy ve vztahu k ekonomice -Ekonomické důvody a důsledky migrace -Vývoj migrace v EU, V4 a ČR	
3. Mezinárodní ekonomická integrace - Pojem, stupně integrace - EU - historie - Orgány EU -Evropský migrační proces- obecné pojmy ve vztahu k ekonomice -Ekonomické důvody a důsledky migrace -Vývoj migrace v EU, V4 a ČR	objasní funkce orgánů EU
3. Mezinárodní ekonomická integrace - Pojem, stupně integrace - EU - historie - Orgány EU -Evropský migrační proces- obecné pojmy ve vztahu k ekonomice -Ekonomické důvody a důsledky migrace -Vývoj migrace v EU, V4 a ČR	vysvětlí ekonomické propojení EU a ČR
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod - Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	vysvětlí důvody obchodování mezi zeměmi a uvede na příkladech
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod - Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	posoudí význam liberalizace mezinár.obchodu, úlohu a formy protekcionismu
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod - Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	objasní formy mezinárodního obchodu
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod	vymezí zapojení ČR do světové ekonomiky

- Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod - Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	dokáže vystihnout hlavní trendy vývoje současné světové ekonomiky
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod - Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	vysvětlí úlohu nejdůležitějších světových ekonomických organizací
4. Světová ekonomika - Mezinárodní obchod – dělba práce, specializace, kooperace, protekcionismus, liberalismus - Důvody pro mezinárodní obchod, teorie absolutních a komparativních výhod - Formy mezinárodního obchodu - ČR a její zapojení do mezinárodního obchodu - Mezinárodní ekonomické organizace	pochozí příčiny globálních problémů lidstva

3. Výukové materiály

3.1 Evropský migrační proces – obecné poměry ve vztahu k ekonomice

Migraci z demografického hlediska chápeme jako změnu trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky. Z uvedené definice nepřímo vyplývá jedno ze základních členění migrace na migraci vnitřní a vnější. Vnější migrace znamená mezinárodní.

Evropa stárne, příliv migrantů ji má omladit a dodat nový spotřební a růstový impulz. V roce 2014 vypracoval Jean-Claude Juncker, současný předseda Evropské komise, migrační plán, ve kterém podporuje migraci do Evropy „z důvodu hrozby poklesu ekonomicky aktivní evropské populace do roku 2060“. Nárůstem množství nových spotřebitelů má být urychlen ekonomický růst hospodářství evropských států. Nové generace nynějších imigrantů po zapojení do ekonomického procesu podpoří fungování sociálního systému (zejména penzijního) a doplní tak chybějící přirozený přírůstek obyvatelstva.

Z tohoto důvodu je zcela nezbytné, aby evropské státy věnovaly problematice migrace náležitou pozornost, zejména pak procesu integrace migrantů do pracovního a sociálního života.

Na úvod k problematice migrace se seznámíme s následujícími základními pojmy:

Druhy migrace rozlišujeme podle:

I. počtu migrantů:

- a) *Individuální migrace* – do cílové země přesídlují jednotlivci, případně rodiny individuálně, nepřicházejí v rámci žádné skupiny. Počty takovýchto migrantů se v průběhu let obvykle výrazně neliší a ekonomiku státu nijakým způsobem tato imigrace nezatěžuje. Splynutí se společností je většinou hladké, nejčastěji se jedná o migraci za prací, kdy nově příchozí ví zcela přesně, kam se stěhuje a dost často i jakou práci bude vykonávat. Obvykle se jedná o migraci legální.
- b) *Masová migrace* – jedná se o migrační vlnu, která má kolektivní charakter. Masová migrace může způsobit na určitou dobu cílovým zemím organizační, ekonomické

i sociální problémy. Mohutné vlny masových migrací do Evropy proběhly v 60. a 70. letech 20. století, avšak s tak početnou migrací, která přichází do Evropy od roku 2015 nejsou žádné dosavadní zkušenosti. Jen za rok 2015, podle údajů Eurostatu, oficiálně požádalo o azyl 1 256 000 migrantů. Nejednalo se však zdaleka o konečné číslo.

Saldo migrace vyjadřuje poměr **emigrace a imigrace**.

Emigrace – znamená odchod ze země původu

Imigrace – vstup na území cílové země

II. rozdílného dopadu na cílovou zemi:

a) *migraci mezi zeměmi s obdobnou kulturou nebo úrovní civilizace*- přichází vyznávající podobné hodnoty, vzorce chování, respektují formální pravidla, instituce apod.

b) *migraci ze zemí s odlišnou kulturou* – migranti přicházejí se zcela rozdílnými představami o otázkách životních hodnot, norem chování, právním jednání, úloze náboženství v životě, sociálních vztazích adt.

III. důvodů dělíme:

- a) *ekonomickou* – migranti přichází za lepšími pracovními příležitostmi či vyšší životní úrovní, v tomto případě mluvíme o pracovní a dobrovolné migraci. Ekonomická resp. pracovní migrace tedy tvoří největší část mezinárodních migračních toků.
- b) *politickou* –jde o odchod ze země s politickou nestabilitou, náboženskými či etnickými nepokoji, politickou perzekucí, jedná se o migraci vynucenou.

Ekonomickou migraci můžeme dělit podle impulzu, odkud podnět k migraci vychází na:

- 1) **migraci pobídkovou** - je charakteristická aktivním zapojením cílové země, která se snaží, na základě definovaných podmínek, přilákat určité skupiny potenciálních migrantů. Oslovovanou skupinu zpravidla tvoří vysoce kvalifikovaní odborníci, kteří jsou lákáni zejména vyšším platovým ohodnocením a celkovým životním standardem cílové země. Typickým znakem pro tuto formu pracovní migrace, je tzv. „odlivu mozků“ Jeho podstatou je

odchod vysoce kvalifikovaných odborníků, kterým zdrojová země zpravidla na své náklady poskytla vzdělání, což jí následně působí značné ekonomické i sociální ztráty. Význam i intenzita této formy pracovní migrace v současnosti narůstá.

2) migraci poptávkovou - představuje uskutečnění vlastního rozhodnutí potenciálního migranta. Tento druh migrace bývá cílovými zeměmi regulován, příkladem jsou přechodná omezení volného pohybu pracovních sil, kterými původní členské země chrání své trhy práce.

IV. Délky trvání:

a) **dojížděkovou migraci** (pendlerství) - jež je ovlivněna mzdovými rozdíly čistých mezd zdrojové a cílové země. Základem pro srovnávání je domácí měna. Od obou porovnávaných příjmů jsou již odečteny srážky přímých daní a povinných příspěvků do sociální a zdravotní pojištění, dále je ze mzdy v cílové zemi je nutno ještě odečíst výdaje spojené s migrací.

b) **dočasnou migraci**, jejíž výhodnost se měří pomocí srovnání kupní síly výdělků nejčastěji v domácí měně a cen v cílové zemi. I v tomto případě se od příjmů odečítají stejně jako u předchozího typu migrace, povinné odvody, s příjmy ze sociálních fondů v hostitelské zemi, vzhledem k dočasnosti pracovního pobytu, se neuvažuje.

c) **trvalou migraci**, zde se vychází z rozdílu kupní síly výdělků vyjádřených v měně cílové země. Migrant žije mimo domovskou zemi po zbytek pracovního života nebo doživotně. Často je spojena se získáním cizího občanství.

V. Dle odborné kvalifikace a dosaženého vzdělání dělíme migranty na:

- a) **nekvalifikované** - buď zcela bez jakékoli kvalifikace, či nemůže být uznaná
- b) **kvalifikované** – kvalifikace odpovídá požadavkům pracovního trhu, osoba, která má potřebnou kvalifikaci v oboru, po kterém je na trhu práce vysoká a neuspokojená poptávka a přináší znalosti a dovednosti, kterými stávající účastníci trhu práce nedisponují.

Její zapojení do pracovního procesu přináší zvýšení produktivity práce a zvýšení pracovních schopností zaměstnanců, kteří s touto osobou spolupracují. U méně kvalifikovaných migrantů spočívá jejich přínos pro hospodářství země především z příchodu pracovní síly, která je v určitém oboru nedostatečně obsazená, příkladem je ve strojírenství, stavebnictví nebo zemědělství.

- c) **vysoce kvalifikované** (odborníci, vědci) Speciálním případem migrace je migrace kvalifikované pracovní síly. Také u ní je podstatná finanční motivace ale značný vliv mají i aspekty jako osobní rozvoj, kariérní růst, přístup k moderním technologiím apod. Obzvláště u akademických pracovníků ovlivňují tyto faktory rozhodnutí o migraci zásadním způsobem, kdežto u nevědeckých, vysoce kvalifikovaných profesí, má výdělková motivace zásadní postavení.

Uvedené členění pracovní migrace a migrantů (zejména časové a kvalifikační) je důležitým vodítkem jak pro určení dopadů na ekonomiky dotčených zemí, tak i pro odhad důvodů ovlivňujících rozhodnutí k migraci. Z těchto faktorů je možno vycházet při odhadu budoucího vývoje rozsahu pracovní migrace.

3.2. Ekonomické důvody a důsledky migrace

Na ekonomickou migraci nahlížíme ze dvou zcela různých hledisek:

1. *ekonomické důvody migrace*
2. *ekonomické důsledky migrace*

3.2.1. Ekonomické důvody migrace

- a) mzdové rozdíly mezi cílovou a zdrojovou zemí
- b) míra nezaměstnanosti

Vedle hlavních výše uvedených důvodů má na rozhodování vliv i výše životních nákladů.

Síla motivace k ekonomické migraci je přímo úměrná mzdovým rozdílům mezi cílovou a zdrojovou zemí. Z tohoto hlediska ji členíme do čtyř stupňů:

1. **Velmi silná** – mzdy v cílové zemi dosahují 300 a více% mezd ve zdrojové zemi. Záporným jevem pro cílovou zemi je vysoké riziko nelegální imigrace, s tím často související ilegální zaměstnávání těchto osob.

2. **Silná** – mzdy v cílové zemi jsou v rozmezí 200-300%
3. **Slábnoucí** – pokud se mzdy v cílové zemi pohybují mezi 150-200%
4. **Nepatrná** – jestliže mzdy v cílové zemi by dosahovaly do 150%. V tomto případě je zájem o ekonomickou migraci velmi slabý. Do rozhodování vstupuje kromě nízkého mzdového rozdílu kalkulace s náklady spojenými s migrací.

Zájem o ekonomickou migraci zcela ustává, pokud ekonomická úroveň původní země dosahuje 70-75% úrovně cílové země. Tento stav nazýváme **ekonomická zralost**.

Další faktory ovlivňující migraci

Vliv **nezaměstnanosti** na migraci má proměnný charakter, při jeho posuzování je třeba zohlednit její výši jak ve zdrojové, tak i cílové zemi.

Pro zdrojové země je tento vztah obecně udáván jako pozitivní, s růstem nezaměstnanosti stoupá ochota obyvatel migrovat za prací, u cílových zemí je tomu naopak. Je ovšem potřeba vzít v úvahu také strukturu nezaměstnanosti i nezaměstnaných i nastavení solidárnosti sociálního systému. Příliš štědrý sociální systém může podporovat dlouhodobou dobrovolnou nezaměstnanost, protože negativně působí na motivaci k hledání práce kdekoli.

Pružnost a otevřenost trhu práce mají značný vliv na ostatní faktory působící na migraci. Působení těchto faktorů je protichůdné.

- **Pružné trhy práce** rozsah migrace snižují. V domácí zemi podporují uplatnění svých pracovníků v ekonomice, což kladně ovlivňuje vývoj nezaměstnanosti a současně také sektorovou zaměstnanost. Pro cílovou zemi jsou efekty protichůdné, pružnější trhy snižují poptávku po imigrační pracovní síle. Tento přístup oslabuje vliv nezaměstnanosti na migraci.
- **Otevřenost trhů práce** naopak migraci podporuje. Přístupné trhy cílových zemí snižují náklady na migraci i riziko snižované a tím významným způsobem podporují ochotu migrovat.

Legislativní podmínky tvoří základ migrační politiky a určují postavení migrantů na trhu práce.

Faktory s nepřímou spojitostí s trhem práce jsou následující:

- 1) **geografická vzdálenost** – je podstatná hlavně u krátkodobých migrací, protože s růstem vzdálenosti stoupají cestovní náklady, klesá se informovanost o cílové zemi a tím stoupá rizikovost emigrace.
- 2) **věk potenciálních migrantů** - je důležitým motivačním aspektem migrace. Současně s kvalifikačními předpoklady je na předním místě v osobnostní charakteristice migranta. S přibývajícím věkem pravděpodobnost (ochota migrovat) klesá, neboť se snižuje možnost uplatnění na zahraničním trhu práce. Průměrný věk se pohybuje v rozmezí 29-30 let.
- 3) **rodinný stav** - pro svobodné a nezadané osoby je o mnoho jednodušší rozhodování o odchodu do zahraničí než pro ty, kteří by odcházeli od rodiny. V případě, že je uvažováno o migraci celé rodiny množství problémů, které je potřeba s přesunem do jiné země řešit výrazně narůstá.
- 4) **Jazyková vybavenost** většinou působí jako omezující faktor, velké % osob uvažujících o migraci nedosahuje patřičné jazykové úrovně nutné k výkonu práce v zahraničí. Na druhé straně u zemí, ve kterých se mluví příbuzným nebo stejným jazykem migrační potenciál stoupá.

3.2.2. Ekonomické důsledky pracovní migrace pro hospodářství

3.2.2.1. Ekonomický důsledek migrace pro hospodářství cílových zemí

Pozitivní ekonomický vliv má zejména individuální migrace.

V obecné rovině přináší mezinárodní pracovní migrace jednoznačný kladný vliv v podobě efektivnějšího rozmístění pracovní síly. Důsledek pohybu pracovních sil na ekonomiku dotčených zemí závisí zejména na počtu migrujících pracovníků, jejich kvalifikaci, na situaci na trhu práce a ekonomické síle hospodářství dané země. Podstatnou úlohu hraje také délka migrace, její legálnost nebo demografická situace státu.

Při vyhodnocování dopadů pracovní migrace se obvykle sleduje vývoj těchto veličin:

- a) ekonomický růst
- b) vývoj pracovních míst a (ne)zaměstnanosti
- c) úroveň mezd

Při zkoumání dopadů migrace je třeba odděleně vyhodnocovat výsledný efekt ve zdrojové a cílové zemi.

Důsledky imigrace na hospodářství cílové země jsou omezovány s využitím imigrační politiky. Pokud je správně nastavena, může podpořit pozitivní a omezit negativní efekty imigrace.

Imigrační dopady lze rozdělit na:

1. fiskální (daně a transfery)
2. dopady na makroekonomické indikátory (např. HDP)
3. dopady na trh práce (mzdy, zaměstnanost, kvalifikační struktura, aj.)

Fiskální dopady migrace

Představují výčet celkových daňových výnosů země a objemu veřejných statků a služeb nebo transferů, které migranti využívají. Rozsah dopadů pak přímo souvisí s vyrovnaností státního rozpočtu (deficit/přebytek). Z tohoto pohledu tvoří nejrizikovější skupinu nekvalifikovaní migranti. Vzhledem k jejich nízkým příjmům jsou nízké i jejich daňové odvody, ale pravděpodobnost nárokování sociálních dávek je poměrně vysoká. Z dlouhodobého hlediska je možno předpokládat spíše kladný efekt migrace na veřejné finance, protože společnosti nevznikly náklady spojené se získáním kvalifikace migrantů, a také zdaleka ne všichni migranti dosáhnou zákonného nároku na výplatu penzí.

Dopady na makroekonomické indikátory

Obecně je považován vliv imigrace na ekonomický růst za pozitivní. Tento závěr vychází z faktu, že příchod pracovních migrantů ovlivní růst objemu produkce zvýšením nabídky práce – jedná se o hospodářský růst *extenzivního charakteru*. Imigrace ale může ovlivnit také *intenzivní* složku ekonomického růstu, v případě, že souvisí se zefektivněním výroby s vyšší přidanou hodnotou, což následně podpoří příchod kvalifikovaných imigrantů. Přínos migrantů k ekonomickému růstu závisí na jejich kvalifikaci a schopnosti ekonomiky ji efektivně využít.

Dopady na trh práce

Vliv imigrace na trh práce závisí na charakteristikách migrantů a schopnosti přizpůsobení pracovního trhu imigrantům. Tyto faktory se mohou projevit na mzdách a zaměstnanosti. Proces přizpůsobení (nalezení nové tržní rovnováhy) je omezen schopností pružné výměny pracovní síly (domácí/migranti), poptávky na trhu statků a služeb a pružností nabídky kapitálu.

Dopad na mzdy a nezaměstnanost v cílové zemi má pouze krátkodobý (max. střednědobý) charakter. Domácí pracovníci, kteří disponují podobnou kvalifikací jako migranti, pocítí záporný mzdový efekt či ztrát zaměstnání, neboť migranti budou ochotni stejnou práci vykonávat levněji. Naopak ti, kteří mají odlišnou kvalifikaci, mohou migrací získat, cena jejich práce poroste.

Vedle zaměstnanosti a mezd existují ještě dva další způsoby přizpůsobení pracovního trhu na migraci:

- a) změna odvětvové struktury ekonomiky a skladby jejího výstupu
- b) změna výrobní technologie

Při posuzování dopadů imigrace hraje podstatnou roli kvalifikační struktura migrantů. Ve vztahu k trhu práce buď zaplňují mezery v neuspokojené pracovní poptávce, nebo vytvářejí konkurenci v pracovní nabídce.

Příchod pracovníků s žádnou nebo nízkou kvalifikací má vždy vliv na snížení mzdových nákladů firem, pokud jsou navíc v konkurenčním postavení vůči domácím pracovníkům, rozšiřuje se působení mzdových úspor na celá odvětví.

Pro domácí pracovníky je negativní důchodový efekt v krátkém období nepříznivý, s časovým odstupem se ale začnou projevovat pozitivní efekty v podobě rozšiřování výroby a s ním spojené najímání dalších pracovníků na straně jedné a snížení cen výrobků a služeb na straně druhé.

Vedlejším důsledkem z dlouhodobého hlediska pak může být snížení inflačních tlaků v ekonomice. Tento jev je vhodným do té míry, pokud nevede k deflaci.

V současné době s příchodem „migrační krize“ se na celém světě vedou diskuse, které často prezentují mylný předpoklad, že přijímání uprchlíků je projev až nemístné velkorysosti, k tomu ještě vysoce nákladný. Imigranti však pro cílové země zdaleka nepředstavují ekonomickou zátěž, ale zejména významnou příležitost. Státy, které k imigraci zaujmou prozívatelný dlouhodobý přístup, z ní v budoucnu mohou výrazně a hmatatelně těžit. Jak vyplývá ze zpráv MMF, v roce 2015 přidali migranti ke globálnímu HDP hodnotu zhruba 6,7 bilionu dolarů, což je odhadem o 3 biliony více, než by podle propočtů vyprodukovali, pokud by zůstali v zemi svého původu.

Imigrace je pro cílové země samozřejmě spojená s krátkodobými problémy a náklady, zejména pokud má podobu vydatného a náhlého přílivu uprchlíků. Tyto náklady jsou však bohatě vykompenzovány střednědobými a dlouhodobými přínosy – pokud vlády aktivně pracují na podpoře integrace.

Výše uvedená fakta nás vedou k zamyšlení nad otázkou, proč není k migraci nahlíženo ze strany občanů cílových zemí stejně pozitivně jako k pohybu kapitálu? Odpověď je nutné hledat ve dvou rovinách.

První rovina spočívá v přerozdělování pracovních sil na trhu práce a daňové bilanci země. Jejich dopady jsou obvykle občany cílové země očekávány jako negativní. Důvodem je často obava, že pracovní migrant, vzhledem k levné ceně jeho práce získá, získá snáz práci, než domácí pracovník.

Druhá rovina představuje změny kulturní, sociální nebo náboženské oblasti, se kterými se společnost musí vypořádat.

3.2.2.2. Ekonomické dopady migrace na hospodářství zdrojové země

Z hlediska dopadu na ekonomiku zdrojové země se odliv pracovních sil nejvíce odrazí na trhu práce a zaměstnanosti. Důsledky se mohou projevit dvojím způsobem, v závislosti na vyspělosti hospodářství zdrojové země:

- a) *V ekonomicky rozvinutějších zemích*, za předpokladu rovnovážného stavu trhu práce (při přirozené míře nezaměstnanosti), nebo dokonce převisu poptávky po práci nad nabídkou, způsobí odchod pracovníků tlak na růst mezd. Zvýšení mzdových nákladů způsobí omezování výrob a následné propouštění zaměstnanců, což vede k zvýšení cen produkce a služeb. V konečném důsledku dojde k růstu inflace a poklesu hospodářského růstu.
- b) *U typicky zdrojových zemí*, tj. zemí stabilně vykazujících negativní migrační saldo, bývá situace trhu práce odlišná. Trh práce zdrojových zemí migrace, bývá nejčastěji charakterizován vysokou nezaměstnaností. Odliv části pracovní síly pak zmírňuje uvedenou disproporci domácího trhu práce.

S emigrací je však také spojen mnohem komplikovanější efekt související s odchodem kvalifikované pracovní síly: **odliv mozků – brain drain**.

Migrace vysoce kvalifikovaných pracovníků

Na první pohled je migrace kvalifikovaných odborníků výhodná výhradně pro cílové země, do kterých tyto pracovní síly směřují, přináší zisk ekonomicky silným státům. Pro zdrojovou zemi představuje ochuzení pracovního trhu, a omezení růstového potenciálu ekonomiky.

Významné jsou i ztráty prostředků vynaložených na vzdělání, které se původní zemi vůbec, nebo jen velmi omezeně vrátí.

Pozitivně pro zdrojové země, zejména v návaznosti na snadnost migračního přesunu a poklesu transportních nákladů, se projevuje „brain exchange“ („výměna mozků“) a „brain circulation“ („cirkulace mozků“).

Brain exchange je charakterizován vzájemnou mezinárodní výměnou vysoce kvalifikovaných pracovníků reprezentovanou zejména zaměstnanci nadnárodních korporací.

Brain circulation vyjadřuje opakovaný pohyb vysoce vzdělaných pracovníků mezi zdrojovou a cílovou zemí.

Taková migrace je přínosná pro všechny zúčastněné strany.

Platby ze zahraničí – remittance

Obecně uznávaným přínosem pro zdrojovou zemi jsou remittance. Remittance jsou významné zejména proto, že jsou zasílány všemi skupinami emigrantů a tvoří hlavní prvek kladných efektů migrační bilance zdrojových zemí. Mají významný dopad na životní úroveň příbuzných v domácí zemi a zprostředkovaně podporují ekonomický růst inkasující země. Jejich důležitost je nejvíce patrná z každoročně rostoucích objemů a předpokládá se, že pokud by byly započítány také neoficiální platby od emigrantů, představovaly by patrně největší finanční tok mezi silnými a slabými ekonomikami.

3.3 Vývoj migrace v EU, V4 a ČR

3.3.1. Vliv členství v EU na pohyb pracovních sil a migrační politiku zemí Visegrádské čtyřky (V4)

Nejvýznamnějším aspektem ovlivňujícím pracovní trhy členských zemí je ustanovení Maastrichtské dohody o volném pohybu pracovních sil (a nejen jich) uvnitř EU. Z něj mimo jiné vyplývá právo občana členského státu vykonávat pracovní činnost v libovolné zemi EU a rovněž možnost setrvat v cizí zemi i po skončení pracovních aktivit.

Největší význam pro soudobý vývoj pracovních migrací z hlediska České republiky měl společný vstup členských zemí V4 do Evropské unie v roce 2004 (rozšíření z EU 15 na EU 25). Další, stejně podstatnou událostí z pohledu pracovních migrací bylo přistoupení Rumunska a Bulharska do Evropské Unie v roce 2007. Tyto státy patří počtem pracovních migrantů, mezi nejvýznamnější zdrojové země v rámci EU a V4.

Společná migrační politika EU

Rozšíření EU mělo zřejmý dopad na pracovní trhy původních i nově přistoupivších zemí. Novým členům přineslo členství nutnost harmonizace legislativy ve vztahu k pracovním migracím a pohybu obyvatelstva obecně, a rovněž se výrazně odrazilo v ekonomických stimulech migračních toků, tj. v migračních potenciálech, do i z těchto zemí.

Z těchto důvodů je potřebné posuzovat kvalitativní a kvantitativní charakteristiky jejich migračních toků a trhů práce v kontextu EU. Významnou roli hrálo také otevření „Schengenského prostoru“ zemím V4.

Kromě dopadů na pohyb pracovních sil přinesl vstup zemí středoevropského regionu do EU potřebu přijmout společnou migrační politiku vůči občanům třetích zemí. Účelem této politiky je:

- 1) ochrana vnitřního pracovního trhu EU
- 2) koordinace migrační politiky, s cílem zmírnění negativních dopadů demografického vývoje členských států, a zajištění dodatečného množství pracovní síly s ohledem na strukturu neuspokojené pracovní poptávky.

Společná imigrační politika obsahuje jak restriktivní opatření, tak selektivní podporu imigračních toků.

1. Restriktivní opatření jsou upravována převážně formou rezolucí nebo doporučení, nemají podobu zákona, ale doporučení. Členské země se jimi nemusí řídit.
2. Selektivní podpora migrace spočívá zejména v programech podporujících příchod vysoce kvalifikovaných pracovníků za účelem jejich trvalého zapojení na trhu práce v cílových zemích.

Vzhledem ke stále klesajícímu přirozenému přírůstku obyvatelstva (v žádné zemi EU nedosahuje porodnost 2,1 na ženu), společně s vývojem zaměstnanosti roste potřeba získávat také pracovníky se střední kvalifikací a také i nekvalifikovanou pracovní sílu.

Nástroje pro výběr kvalifikovaných migrantů ze třetích zemí: jsou tzv. „zelené“ a „modré“ karty, což jsou pracovní povolení.

Zelené karty: v případě migrantů s nižší kvalifikací je jejich vstup regulován nutností udělení dočasného pracovního povolení. Tím je uspokojena potřeba dočasného zaplnění mezer v nabídce práce a současně omezuje případné výdaje sociálních systémů.

Modré karty: představují pracovní povolení pro vysoce kvalifikované pracovníky, jejichž vstup na pracovní trhy je v rámci celé EU podporován.

3.3.2. Současný vývoj migrací a demografických charakteristik EU s důrazem na země Visegrádské čtyřky

V současné době jsou pracovní trhy členských zemí EU silně ovlivněny přílivem pracovních sil ze zahraničí, dá se říci, že jsou na nich do určité míry závislé a to jak z hlediska demografického vývoje, ale i dorovnání nedostatku pracovních sil na trzích práce.

Statistické údaje ukazují, že na celkové změně rostoucí populace se přirozený přírůstek obyvatel ve většině zemí Unie projevil pouze okrajově. Pracovní imigrace tak bude pro ekonomický růst a zaměstnanost velice důležitá. Je to jediný trend, který se dá relativně účinně upravit pomocí legislativy. Vzhledem k přirozenému úbytku obyvatelstva mají státy zájem na kladném saldu migrace (imigrace převyšuje emigraci).

Všechny státy EU vykazují kladné saldo migrace až na Pobaltské státy a Polsko.

Česká republika vykazuje nejvyšší migrační saldo ze zemí V4.

Tento vývoj souvisí s faktem, že ČR je jako jediná země skupiny V4 zařazována mezi vysoko-příjmové země (High income).

Za rok 2015 se do zemí EU přistěhovalo 4,7 milionu přistěhovalců, z toho 2,4 milionu byli státní příslušníci třetích zemí, 1,4 milionu osob se státním občanstvím jiného členského státu EU, než byl stát, do něž se přistěhovaly, asi 860 tisíc bylo lidí, kteří se přestěhovali do členského státu EU, jehož občanství již měli (například vracející se státní příslušníci nebo státní příslušníci narození v zahraničí),

Nejvyšší počet imigrantů v roce 2015 vykázalo Německo (1 543,8 tisíce), za ním následuje Spojené království (631,5 tisíce), Francie (363,9 tisíce), Španělsko (342,1 tisíce) a Itálie (280,1 tisíce).

Nejvyšší počet emigrantů v roce 2015 zaznamenalo Německo (347,2 tisíc), za ním následuje Španělsko (343,9 tisíce), Spojené království (299,2 tisíce), Francie (298 tisíc) a Polsko (258,8 tisíce).

Celkem 17 členských států EU hlásí za rok 2015 vyšší kladné migrační saldo, avšak v Bulharsku, Irsku, Řecku, Španělsku, Chorvatsku, na Kypru, v Polsku, Portugalsku, Rumunsku, Lotyšsku a Litvě počet vystěhovaných osob překročil počet přistěhovalců.

Dne 1. ledna 2016 činil počet osob žijících v EU-28, které byly státními příslušníky třetích zemí, 20,7 milionu a počet osob žijících v EU-28, které se narodily mimo EU, činil 35,1 milionu

Pěti největšími skupinami cizích státních příslušníků z EU žijících v jiných členských státech EU byli v roce 2016 Rumuni, Poláci, Italové, Portugalci a Britové.

Věkový průměr občanů EU k 1. lednu 2016 činil 44 let, zatímco průměrný věk přistěhovalců byl 36 let. I když přijímání imigrantů není v řešení přirozeného ubývání původního obyvatelstva zemí EU samospasitelné, dokáže tento vývoj velmi účinně zpomalit.

Ze silných ekonomik vykazuje nejnižší přirozený přírůstek obyvatel Německo, kde se předpokládá., že do roku 2060 klesne přirozeným úbytkem původní obyvatelstvo z nynějších 80 milionů na 70 milionů. Tato skutečnost je natolik alarmující, že dovedla Německo k nutnosti přijímání tak nebývalého počtu migrantů.

Obecně pro všechny státy se snižujícím se nárůstem obyvatelstva platí, že pokud se tato tendence nezastaví či nezvrátí, dojde ke kolapsu národního hospodářství, sociálního systému a státu jako takového.

Z výše uvedeného vyplývá, že státy s takovouto tendencí demografického vývoje vítají zájem cizincům o získání trvalého pobytu nebo státního občanství. Samozřejmostí je dodržení legislativního procesu.

3.3.3 Vliv migrace na Českou republiku

Emigrace z ČR

Vývoj demografické situace v České republice výrazně ovlivnily emigrační vlny ve 20. Století z období socialismu. První vlna emigrace proběhla po komunistickém převratu v roce 1948, kdy téměř ze dne na den ze země odešlo okolo 40 000 lidí.

Druhá vlna následovala v letech 1968-1969, po okupaci Sovětskými vojsky emigrovalo přes 80 000 obyvatel a následně průběžně až do roku 1989 opustilo zemi dalších 250 000 lidí. Po vstupu do EU Hlavní proud legální emigrace z ČR směřuje především v současné době do Německa a Rakouska. Legální zaměstnání českých občanů v Německu a Rakousku, právě tak jako zaměstnání občanů těchto zemí v ČR, je uskutečňováno na základě bilaterálních dohod a má více forem:

- sezónní práce (v trvání tří měsíců v roce),
- smluvní práce (bývají často zajišťovány agenturami)
- pendlerství

Forma pendlerství byla velmi rozšířena na počátku devadesátých let. Nejvyššího počtu dosáhli pendleři v roce 1992 (přes německé hranice např. tehdy pendlovalo 12 400 osob denně), postupně se počet pendlerů snižoval a v současné době je odhadován na 5 000 osob. Převládající věk pendlerů je mezi 40–49 lety, přibližně jednu pětinu z nich tvoří ženy. Hlavní výhodou pendlerství jsou vyšší mzdy v Německu a Rakousku na jedné straně a nižší životní náklady v ČR na straně druhé. Pro názornost jsou v tabulce níže uvedeny čisté průměrné mzdy zemí, z nichž většina bývá cílovou zemí české pracovní migrace

Průměrná měsíční čistá mzda v zemích OECD (za rok 2015 v Kč)

<i>Země</i>	<i>Čistá mzda</i>	<i>Země</i>	<i>Čistá mzda</i>	<i>Země</i>	<i>Čistá mzda</i>
Švýcarsko	153 174 Kč	Finsko	67 732 Kč	Francie	60 503 Kč
Norsko	95 901 Kč	Německo	63 945 Kč	Izrael	59 333 Kč
Austrálie	90 381 Kč	Rakousko	63 772 Kč	Itálie	46 639 Kč
Lucembursko	86 712 Kč	Finsko	67 732 Kč	Španělsko	46 449 Kč
Island	84 832 Kč	Německo	63 945 Kč	Řecko	34 597 Kč
Velká Británie	78 784 Kč	Rakousko	63 772 Kč	Portugalsko	27 913 Kč
Dánsko	78 473 Kč	Irsko	63 060 Kč	Slovinsko	27 196 Kč
Nizozemí	77 721 Kč	Nový Zéland	63 013 Kč	Estonsko	23 756 Kč
Švédsko	77 913 Kč	Korea	61 841 Kč	Chile	20 736 Kč
USA	73 658 Kč	Belgie	60 967 Kč	Česko	20 316 Kč
Japonsko	71 747 Kč	Kanada	60 504 Kč	Slovensko	18 406 Kč

Ve zbylých dvou zemích V4 se průměrná čistá měsíční mzda pohybovala ještě níže, v Polsku činila v přepočtu na Kč 17 875 a v Maďarsku 15 045 Kč. V silných ekonomikách Unie se průměrné mzdy pohybují v rozmezí 300-400% české mzdy, zatím co životní náklady nedosahují ani 2 násobku životních nákladů českého občana. Takže nejvýhodnějším se jeví vydělávat peníze v zahraničí a nakupovat, resp. bydlet v ČR. Na druhé straně jsou tyto výhody snižovány vyššími náklady na cestování a ztrátou času.

Kromě Německa a Rakouska jsou v rámci EU dalšími nejčastějšími cílovými zeměmi Velká Británie a Irsko. Vzhledem k Brexitu je však možno očekávat, že Velká Británie opět zavede vízovou povinnost pro občany některých států, čímž by byla možnost migrace za prací do této země značně omezena.

Pravdou je, že se počet Čechů pracujících v zahraničí postupně snižuje nebo stagnuje a to ať už jde o pendlerství nebo jiné formy zaměstnání. Důvody můžeme hledat na obou stranách. Jednak vzhledem k nízké nezaměstnanosti v ČR už není třeba hledat práci v zahraničí (zřejmě za daných podmínek byla již poptávka po práci), Jednak Češi už nejsou tak často ochotni vykonávat podhodnocenou nekvalifikovanou práci a i poptávka v zahraničí už byla zřejmě z velké části uspokojena (např. stanovené kvóty pro zaměstnání z důvodů zdokonalení jazykových a profesních znalostí jsou naplňovány sotva na padesát procent), jednak snižující se počet udělovaných pracovních povolení ze strany hostujících zemí.

Mimo to však existují i faktory, které negativně ovlivňují zájem o práci v zahraničí:

- Odloučení od rodiny, partnera
- Jazykové znalosti
- Omezený přístup na zahraniční trh práce
- Nedostatek odvahy
- Neochota stěhovat se
- Obavy z nedostatku sociálních vazeb
- Vysoké vstupní náklady spojené s cestou do zahraničí
- Náročná administrativa
- Negativní minulá pracovní zkušenost
- Nedostatek odbornosti

Existuje ovšem také ilegální práce, zejména u sezónních zaměstnání v zemědělství a stavebnictví. Počet těchto pracovníků se těžko odhaduje, rozsah záporného vlivu tohoto jevu na ekonomiku také.

Rozsah a trendy imigrace do ČR za prací

Česko patří díky své geografické poloze i relativní ekonomické vyspělosti (především ve srovnání s novějšími členskými státy Unie) dlouhodobě k imigračním zemím. Přesto, že intenzita migrace vykazuje kladné výsledné migrační saldo, patří v dlouhodobějším horizontu v celoevropském pohledu spíš k podprůměrným, přesto, že v některých středoevropských státech je její význam nedoceňován mnohem více (Maďarsko, Slovensko).

Počet imigrantů v ČR od počátku devadesátých let postupně narůstal a Česká republika se změnila z emigrantské země v imigrantskou. Do roku 2000 se počet imigrantů poněkud snižoval vlivem legislativy, která nastavila neúměrně přísné vstupní a pobytové podmínky pro cizince. Od roku 2001 počet cizinců opět roste v důsledku novely zákona, která některá ustanovení poněkud zmírnila. Vlivem této změny začala pracovní migrace do Česka nabírat vzrůstající tendenci. V roce 2015 získala ČR zahraničním stěhováním bezmála 16 tis. obyvatel. Ve srovnání s ostatními středoevropskými zeměmi dosáhla Česká republika nejvyššího celkového přírůstku obyvatel, kdy celkový přírůstek činil 86.41 tis., z toho čistý migrační přírůstek 71.79tis.

Mezi přistěhovanými tvořili v roce 2015 největší skupinu občané Slovenska (19,1 %), následované Ukrajinou (15,6 %) a Čínou.

V České republice v roce 2015 žilo 569 tisíc cizinců, což je 5,3 % obyvatel. Na sklonku roku 2015 pobývalo na území ČR legálně 464,7 tis. cizinců. Jejich stavy se umírněným tempem rozšiřovaly již pátý rok v řadě. Od roku 2014 je patrné zrychlování tempa imigrace, což ostatně dále potvrzují i statistické údaje za první měsíce roku 2016.

Zatímco celkový počet cizinců na konci prosince 2015 byl proti stejnému období roku 2008 vyšší jen o 6,2 %, jejich skladba z hlediska hlavních druhů pobytu se proměnila výrazně.

Značně se zvýšil podíl cizinců s trvalým pobytem, na konci roku 2008 spadalo do této kategorie méně než 40 % cizinců, o sedm let později již 56 %. Tento trend souvisí s výrazným poklesem příchodu nových cizinců do Česka po roce 2008, neboť nově příchozí imigranti mohou získat trvalý pobyt zpravidla až po pěti letech nepřetržitého pobytu a do této doby musí působit v ČR nejčastěji na základě víz a na ně obvykle navazujících dlouhodobých pobytů.

Snaha o získání trvalého pobytu naznačuje určitou stabilizaci cizinců a snahu usadit se. Zároveň představuje i určitou jistotu, včetně získání sociálních práv shodných jako občané ČR, což může být významný motivační faktor především pro cizince ze zemí mimo EU.

Osoby s trvalým pobytem tvoří tradičně významnou skupinu v rámci vietnamské komunity, na konci roku 2015 tvořily již 82,5 %. Více než 70% podíl vykazovaly trvale usazení také u občanů Ukrajiny a Číny.

Naopak u občanů ze zemí EU výrazně převažují osoby z tzv. přechodným pobytem. Tito občané mají právo volného pohybu (a přeneseně také pobytu) a tím pádem (ve srovnání s občany tzv. třetích států (tj. zemí mimo EU, resp. EHP, vč. osob bez státního občanství) výrazně usnadněný vstup na trh práce. Osoby s dlouhodobým pobytem (či dlouhodobými vízy nad 90 dní) převládaly mezi cizinci z většiny asijských zemí, ale i občanů Turecka či USA. Významné zastoupení měly na konci roku 2015 také u Rusů (44 %), byť zde již mírně převažovali migranti s trvalým pobytem.

Některé důležité aspekty života cizinců v ČR

- Téměř u desetiny sňatků obyvatel ČR dlouhodobě figuruje aspoň na jedné straně svazku, cizinec
- Téměř třetina sňatků s účastí cizincem se realizovala v „česko-slovenském“ gardu

- Podíl živě narozených dětí, (u nichž alespoň jeden z rodičů byl cizinec) na počtu všech narozených se dlouhodobě plynule zvyšoval, v roce 2014 činil 3,2 %,
- na celkové populaci se však všichni cizinci podíleli již 4,2 %

Ekonomický přínos migrace pro ČR

Základem pro vyčíslení ekonomického chování cizinců v modelu je hrubý příjem. Ve srovnání s průměrnou mzdou v ČR (27 094 Kč) si dle statistik ISPV vydělá v průměru více občan Rumunska a Slovenska, u nichž průměrná hrubá mzda v roce 2015 dosáhla 33 254 Kč, resp. 31 780 Kč. Občané Polska mají o málo vyšší průměr (27 813 Kč).

Vyšší průměrná měsíční mzda imigrantů je většinou důsledkem vykonávání dvou a více zaměstnání. Práce ve více souběžných zaměstnáních souvisí zejména se snahou posílat finanční výpomoc (remittance) rodinám do zdrojové země.

Spotřební chování cizinců

Spotřební výdaje zaměstnanců bez trvalého pobytu tvoří přes 80 % jejich příjmů, cizinci rezidenti mají výdaje o něco málo nižší. Rozdíl je patrně způsoben zejména náklady na rozdílné způsoby ubytování. Ve srovnání s českými domácnostmi, cizinci zde utrácují menší částky za potraviny, nealkoholické nápoje, alkoholické nápoje a tabákové výrobky. Naopak nesrovnatelně více utrácují za odívání a obuv, spotřební zboží, zdraví či bytové vybavení. Například osoby s ruskou státní příslušností utrácují až 3,5krát více peněz za oblečení než Češi.

Remittance

Zveřejněné odhady výše odeslaných remitencí prováděné ČSÚ a sociologickými šetřeními (ČSÚ, 2016b) ČSÚ uvádějí předpokládanou výši remitencí u cizinců rezidentů v roce 2015 necelých 32 miliard Kč. Celkový přínos, tedy rozdíl mezi přijatými a odeslanými remittencemi (odeslané remittance zahrnují remittance z dlouhodobých pobytů cizinců v ČR, tak mzdy krátkodobých zahraničních pracovníků v ČR) plus přijaté odvody z mezd cizích zaměstnanců v absolutním vyjádření v roce 2015 dosáhl přínos z migrace 144 mld. Kč.

Shrnutí

Česká republika nepatří k zemím, kde migrace a remittance mají negativní vliv na ekonomiku. Pozitivní dopad ekonomické migrace do ČR je dobře zřetelný. Migranti zde svou práci přispívají k tvorbě HDP, za svou práci dostávají mzdu, ze které platí sociální pojištění a daně.

Dalším pozitivem je to, že migranti jsou levnou pracovní silou pro domácí zaměstnavatele, vykonávají práce, kde by bylo obtížné získat jiné zaměstnance a často za nižší mzdu, než za kterou by pracoval rezident. Své vydělané peníze zde z části také utrácejí, čímž napomáhají dalšímu růstu výkonnosti ekonomiky.

Přínosem jsou tedy především mzdy vyplácené dlouhodobým zahraničním zaměstnancům v ČR, ale také remittance přijaté, přitékající ze zahraničí z krátkodobých a dlouhodobých pracovních pobytů Čechů.

Pracovní imigrace tak pomáhá udržet stabilní poměr mezi produktivní a poproduktivní populací a vytváří dodatečné zdroje pro ekonomiku a lze vyčíslit i přínosy pro státní rozpočet a důchodový systém.

Zvládnutí migračních trendů vyžaduje vhodnou migrační politiku, která v konečném důsledku může být výhodná pro hostitelkou zemi i zemi původu. Vhodná podpora migrace se umožňuje vyrovnat se stárnutím naší populace i s chybějícími pracovníky v celé řadě profesí.

V optimálním případě vhodná politika může zajistit, že Česká republika bude cílovou zemí, kde cizinci zůstanou natrvalo a stanou se aktivními členy společnosti z právního, sociálního, ekonomického, vzdělávacího i kulturního hlediska.

Efektivní imigrační politika by měla zahrnovat podporu přílivu kvalifikovaných zahraničních pracovníků a měla by bránit nelegální imigraci. V této oblasti bohužel není dořešena otázka válečných uprchlíků, kteří potřebují dočasný azyl, legálních ekonomických migrantů a nelegálních ekonomických migrantů z afrických a blízkovýchodních zemí. V každém případě

je však zřejmé, že s rostoucím počtem cizinců v populaci je spojena celá řada rizik, která je nutné v souvislosti s bezpečností řešit. Jedno ze základních kritérií „klidného“ soužití různých skupin osob je plynulá integrace nově příchozích osob do společnosti. Nebezpečí, která při absenci migrační politiky hrozí, pramení zejména z xenofobních názorů stávající populace a neznalosti sociálních, kulturních a náboženských vazeb a zvyklostí imigrantů, což může vést k izolování přistěhovalé skupiny osob, uzavírání takové skupiny do sebe, a tím následně horší integraci do stávající společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

1. BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.
2. BAŠTÝŘ, Ivo. *Porovnání úrovně, vývoje a postavení minimálních mezd a minimálních nákladů práce ve státech Evropské unie. Analýza statistických údajů*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2007. 64 s. ISBN 978-80-87007-80-8.
3. HORÁKOVÁ, Milada (ed.). *Zpráva o vývoji pracovních migrací I 993-2006*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2007. 97 s. ISBN 978-80-87007-67-9.
4. HORÁKOVÁ, Milada. *Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2008. 114 s. ISBN 978-80-7416-020-2.
5. KUCHAR, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.
6. MUSIL, Petr. Trh práce. In SLANÝ, Antonín, a kol. *Faktory konkurenceschopnosti (Komparace zemí V-4)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, od s. 33-49. 17 s. CVKS. ISBN 80-210-4157-9.
7. NEKOLOVÁ, Markéta. *Vliv nových forem zaměstnávání v ČR a zemích EU na vývoj pracovního práva*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2010. 35 s. ISBN 978-80-7416-057-8.

Internetové stránky

1. AntropoWeb. Dostupné na < <http://www.antropologie.zcu.cz/> >.
2. ČNB. Česká národní banka. Dostupné na < <http://www.cnb.cz/cs/> >.
3. ČSÚ. Český statistický úřad. Dostupné na < <http://www.czso.cz/> >.

4. *DEMOGRAFIE. Demografické informace, analýzy a komentáře: Migrace.* Dostupné na < <http://www.demografie.info> >.
5. *Eurostat.* Dostupné na < <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> >.
6. *Euroskop.cz. Věcně o Evropě.* Dostupné na < <http://www.euroskop.cz/> >.
7. *Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.* Dostupné na < <http://portal.mpsv.cz/> >.
8. *International Monetary Fund.* Dostupné na < <http://www.imf.org/> >.
9. *Laborsta Internet.* Dostupné na < <http://laborsta.ilo.org/> >.
10. *Migrace online.* Dostupné na < <http://www.migraceonline.cz/> >.
11. *Partia.cz* Mc Kinsey: Oxford, Project Sydicate, Migranti a jejich přínos 2017